

AET1

ASIAN AND MIDDLE EASTERN STUDIES TRIPOS PART IB

Middle Eastern Studies

Thursday 29 May 2014 09.00 – 12.00

Paper MES 13**Intermediate Hebrew**

Candidates offering **one** section only must answer **all** questions in that section. Candidates studying both Classical Hebrew and Modern Hebrew must offer **two** language questions from questions 1-4 and **one** specified text question from questions 5-6 in Section A and **one** language question from questions 1-3 and **one** specified text question from questions 4-5 in Section B.

*Write your number **not** your name on the cover sheet of **each** answer booklet and on the **second copy** of the question paper provided. Tie the second copy of the question paper in your answer booklet.*

STATIONERY REQUIREMENTS

20 Page Answer Book x 1
Rough Work Pad

SPECIAL REQUIREMENTS

A second copy of the question paper

You may not start to read the questions printed on the subsequent pages of this question paper until instructed that you may do so by the Invigilator.

SECTION A (Classical Hebrew)

1 Translate the following **unseen** passage into **English** [15 marks]

¹ וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־נָתָן אֶל־דָּוִד וַיֵּבֶא אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁנֵי אַנְשִׁים הָיוּ בְּעִיר אַחַת אֶחָד
עָשִׂיר וְאֶחָד רֹאשׁ׃ ² לָעָשִׂיר הָיָה צֹאן וּבָקָר הִרְבֵּה מְאֹד׃ ³ וְלָרֹשׁ אֵין־כֹּל כִּי אִם־כִּבְשֹׁה
אֶחָת קִטְנָה אֲשֶׁר קָנָה וַיַּחֲיֶיהָ וַתִּגְדֹּל עִמּוֹ וְעַם־בָּנָיו יַחֲדוֹ מִפְּתוֹ תֹאכֵל וּמִכֶּסֶׁו תִּשְׁתֶּה
וּבְחִיקוֹ תִּשְׁכָּב וַתַּהֲיֵלּוּ כִבָּת׃ ⁴ וַיֵּבֶא הַלֵּךְ לְאִישׁ הָעָשִׂיר וַיַּחְמַל לִקְחַת מִצֹּאֲנוֹ וּמִבְקָרוֹ
לַעֲשׂוֹת לָאֶרֶץ הַבְּאֵלּוּ וַיִּקַּח אֶת־כִּבְשֹׁת הָאִישׁ הָרֹאשׁ וַיַּעֲשֶׂה לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו׃
⁵ וַיַּחֲרֹאף דָּוִד בְּאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־נָתָן חַי־יְהוָה כִּי בֶן־מָוֶת הָאִישׁ הָעָשִׂה זֹאת׃
⁶ וְאֶת־הַכִּבְשֹׁה יִשְׁלַם אַרְבַּעַתִּים עֹקֵב אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְעַל אֲשֶׁר לֹא־חָמַל׃
⁷ וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִד אַתָּה הָאִישׁ

(2 Samuel 12:1–7a)

2 Translate into **English** the following **unseen** passage [8 marks] and
vocalize it on the extra copy of the paper [7 marks]

²⁴ וַיִּלְנוּ הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מִה־נִּשְׁתָּה׃ ²⁵ וַיִּצַּעַק אֶל־יְהוָה וַיֹּוֹרֶהוּ יְהוָה עַץ
וַיִּשְׁלַךְ אֶל־הַמִּים וַיִּמְתְּקוּ הַמִּים שֵׁם שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוֹ׃ ²⁶ וַיֹּאמֶר
אִם־שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִיִּשְׁרָ בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהִאֲזִנָּה לְמִצְוֹתָיו
וְשִׁמְרָת כָּל־חֻקָּיו כָּל־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי בַּמִּצְרִים לֹא־אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי
יְהוָה רַפְּאֵךְ׃

(Exodus 15:24–26)

3 Translate the following **unseen** passage into pointed **Biblical Hebrew**
[15 marks]

The messenger who had gone to summon Micaiah said to him, "Look, the words of the prophets with one accord are favorable to the king; let your word be like the word of one of them, and speak favorably." ¹⁴ But Micaiah said, "As the LORD lives, whatever the LORD says to me, that I will speak." ¹⁵ When he had come to the king, the king said to him, "Micaiah, shall we go to Ramoth-gilead to battle, or shall we refrain?" He answered him, "Go up and triumph; the LORD will give it into the hand of the king."

1 Kings 22:13–15 (NRSV)

1 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ אֶל־הַכְּנַעֲנִי בַתְּחִלָּה לְהִלָּחֵם בּוֹ׃ 2 וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ בְּיָדוֹ׃ 3 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו עֲלֵה אִתִּי בְּגוֹרָלִי וְנִלְחַמָּה בַּכְּנַעֲנִי וְהִלַּכְתִּי גַם־אֲנִי אִתְּךָ בְּגוֹרָלְךָ וּלְךָ אֶתֹ שִׁמְעוֹן׃ 4 וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי בְּיָדָם וַיִּכּוּם בְּבֶזֶק עֲשֻׂרַת אֲלָפִים אִישׁ׃ 5 וַיִּמָּצְאוּ אֶת־אֲדָנֵי בֶזֶק בְּבֶזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיִּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַפְּרָזִי׃ 6 וַיִּנָּס אֲדָנֵי בֶזֶק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו וַיֹּאחֲזוּ אוֹתוֹ וַיִּקְצְצוּ אֶת־בְּהֵמוֹת יָדָיו וּרְגָלָיו׃ 7 וַיֹּאמֶר אֲדָנֵי־בֶזֶק שְׁבַעִים מֵלָכִים בָּהֲנוֹת יָדֵיהֶם וּרְגָלֵיהֶם מְקַצְצִים הָיוּ מִלְּקָטִים תַּחַת שְׁלַחְנֵי כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בֶן שָׁלֹם־לִי אֱלֹהִים וַיְבִיאוּהוּ יְרוּשָׁלַם וַיִּמָּת שָׁם׃ פ

5 Translate the following **seen** passage into **English** and comment as requested below [10 marks for translation, 10 marks for comments]

4 וּבָעוּ עָלֶיהָ הַשְׁעָר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהָיָה הַנָּגֶל עִבְרָא אֲשֶׁר דָּבַר-בָּעוּ 1
 2 וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבַח-פָּה פִּלְנִי אֶלְמִנִי וַיֵּסֶר וַיֵּשֶׁב: 2 וַיִּקְחָ עֶשְׂרָה ל
 3 אָנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ-פָה וַיֵּשְׁבוּ: 3 וַיֹּאמֶר לְנָגֶל חֲלָקֶת ל
 4 הַשְׂדֵּה אֲשֶׁר לְאַחֲנֵינוּ לְאֵלִימֶלֶךְ אֲמַכְרָה נַעֲמִי אֲ הַשְׁבָּה מִשְׁדֵּה מוֹאֵב: ב כח ה
 5 וְאֲנִי אֲמַרְתִּי אֵלֶיהָ אֲזִנָּה לֵאמֹר קָנָה נָגֶד הַיֹּשְׁבִים וְנָגֶד זִקְנֵי עַמִּי 4
 6 אִם-תִּנָּגֵל נָגֶל וְאִם-לֹא וַיֹּאמֶר אֵלֶיָּהּ הַיִּידָה לִּי וְאִדְעָ בִּי אֵין זִילְתָּהּ ו
 7 לְנָגֶל וְאֲנֹכִי אֲחִירָהּ וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֲנָגֶל: 5 וַיֹּאמֶר בָּעוּ בְיוֹם- ב מל
 8 קְנוּתָהּ הַשְׂדֵּה מִיַּד נַעֲמִי וּמֵאֵתָּה אֲרוֹת הַמִּוֹאֲבִיָּה אֲשֶׁת-הַמֶּת קְנִיתִי ב
 9 לְהָקִים שֵׁם-הַמֶּת עַל-נַחֲלָתָהּ: 6 וַיֹּאמֶר הַנָּגֶל לֹא אוֹכַל לְנָגֶל-לִי ל גאל
 10 פֶּן-אֲשַׁחֲת אֶת-נַחֲלָתִי נָגֶל-לָהּ אֵתָּה אֶת-נָגֶלְתִּי כִּי לֹא-אוֹכַל ל גאל
 11 לְנָגֶל: 7 וְזֹאתָ אֲ לָפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל-הַנָּגֶל וְעַל-הַתְּמוּרָה לְקַיָּם: כח יו
 12 כָּל-דָּבָר שְׁלֵף אִישׁ נִעְלָו וְנָתַן לְרַעְהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: כה
 13 וַיֹּאמֶר הַנָּגֶל לְבָעוּ קְנָה-לָהּ וַיִּשְׁלַף נִעְלָו: 8

(iii) the *ketiv* / *qere* difference in verse 5

6 Translate the following **seen** passage into **English** and comment as requested below [10 marks for translation, 10 marks for comments]

¹² וַיִּשְׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ עַל־דֶּרֶךְ בֵּית שֹׁמֶשׁ בְּמִסְלָה אַחַת הִלְכוּ הַלֵּךְ וַגָּעוּ וּלְא־סָרוּ יָמִין וּשְׂמָאוֹל וְסִרְגֵּי פִלְשֹׁתִים הִלְכִּים אַחֲרֵיהֶם עַד־גְּבוּל בֵּית שֹׁמֶשׁ: ¹³ וּבֵית שֹׁמֶשׁ קִצְרִים קִצִּיר־חֲטִים בְּעֶמֶק וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם וַיֵּרְאוּ אֶת־הָאֲרוֹן וַיִּשְׁמְחוּ לִרְאוֹת: ¹⁴ וְהַעֲגֹלָה בָּאָה אֶל־שִׂדָּה יְהוֹשֻׁעַ בֵּית־הַשֹּׁמֶשׁ וַתַּעֲמֵד שָׁם וְשָׁם אָבִן גְּדוֹלָה וַיִּבְקְעוּ אֶת־עֲצֵי הָעֲגֹלָה וְאֶת־הַפָּרוֹת הָעֵלּוּ עָלָהּ לִיהוָה: ¹⁵ וְהַלְוִיִּם הוֹרִידוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־הָאֲרָגָז אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֲשֶׁר־בּוֹ כָּל־זֹהָב וַיִּשְׁמוּ אֶל־הָאָבִן הַגְּדוֹלָה וְאִנְשֵׁי בֵית־שֹׁמֶשׁ הָעֵלּוּ עָלוֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים בַּיּוֹם הַהוּא לִיהוָה: ¹⁶ וַחֲמִשָּׁה סִרְגֵּי־פִלְשֹׁתִים רָאוּ וַיָּשֻׁבוּ עֶקְרוֹן בַּיּוֹם הַהוּא: ¹⁷ וְאַלֵּה טַחְרֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר הֵשִׁיבוּ פִלְשֹׁתִים אֲשֶׁם לִיהוָה לְאַשְׁדּוֹד אֶחָד לַעֲזָה אֶחָד לְאַשְׁקְלוֹן אֶחָד לָגֵת אֶחָד לְעֶקְרוֹן אֶחָד: ¹⁸ וַעֲכָבְרִי הַזֹּהָב מִסְפָּר כָּל־עָרֵי פִלְשֹׁתִים לַחֲמִשָּׁת הַסִּרְגִּים מַעִיר מִבְצָר וְעַד כָּפֹר הַפְּרוֹזִי וְעַד אָבֶל הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הִנִּיחוּ עָלֶיהָ אֶת אֲרוֹן יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה בַּשִּׂדָּה יְהוֹשֻׁעַ בֵּית־הַשֹּׁמֶשׁ:

(1 Samuel 6:12–18)

Comment on the following:

- (i) the form וַיִּשְׁרְנָה (v. 12)
- (ii) the syntax and meaning of הִלְכוּ הַלֵּךְ וַגָּעוּ (v. 12)
- (ii) אָבֶל הַגְּדוֹלָה (v. 18), for which the Septuagint reads ἕως λίθου τοῦ μεγάλου (to the large stone)

SECTION B (Modern Hebrew)

1 Translate the following **unseen Modern Hebrew** passage into **English**, and answer the questions in **Hebrew** below [10 marks for translation, 5 marks for the questions]

"יום ללא קניות" שצויין ביום שישי בעולם ובקמפוסים ברחבי הארץ הוא הזדמנות מצוינת להשאיר את הארנק בבית ליום אחד, ולגרום לנו להרהר בתרבות הצריכה הקפיטליסטית המנהלת את חיינו. באתר אינטרנט בנושא "יום ללא קניות", כתוב: "תרבות הצריכה שלנו יצאה משליטה. בעבר, קנינו את מה שהיינו צריכים, נקודה. כעת, גם כשאנחנו כבר לא צריכים הרבה, אנחנו קונים מסיבות אחרות: להרשים חברים, בגלל הפרסומות הבלתי פוסקות בטלוויזיה, ברדיו ובעיתונים, להרוג זמן". למעשה, רוב הזמן אין אנו קונים את מה ש"אנחנו באמת צריכים". לדעתי, אין דבר כזה 'צורך אמיתי', כי זה שונה בכל חברה ואצל כל אחד, לכן אני לא יכול להסכים עם הדעה שהסיבה לא לקנות ב"יום ללא קניות" צריכה להיות קשורה להבחנה בין 'קניות נחוצות' ל'בלתי נחוצות'. לדעתי, הימנעות ליום אחד מכל הוצאה כספית, מכל קנייה, הליכה ברחוב ללא ארנק, תמחיש לנו טוב יותר את הרעיון כי חיינו מתנהלים ללא הפסקה סביב קניות ורכישות.

מתוך: דעה, יום ללא קניות

[/http://www.student.universities-colleges.org.il/P32204](http://www.student.universities-colleges.org.il/P32204)

- א מהו "יום ללא קניות"?
- ב מדוע צוין יום כזה ברחבי העולם?
- ג מה הבעיה עם תרבות הצריכה של ימינו? הסבירו דעתכם.

2 Write a **summary** in **Modern Hebrew** of the following **unseen** passage.
The summary should not exceed **120 words** [15 marks]

במאה העשירית והאחת עשרה התפתחו מרכזים חדשים של תרבות יהודית באירופה המערבית. בחיי היום יום השתמשו יהודי צרפת וגרמניה (יהדות אשכנז) בצרפתית ובגרמנית, ובעברית השתמשו רק בתפילות ובכתיבה. האידאל היה לימוד תורה. כל אב רצה שבנו ילמד תורה, ומי שיכול היה נוהג להחזיק בביתו מורה ותלמידים נוספים כדי לחנך את בניו.

באותו זמן התפתחה באירופה פרשנות המקרא. הפרשנים פרשו את המקרא (תנ"ך) בדרכים שונות. היו הסברים דקדוקיים, הסברים ברוח האגדה והיו שתרגמו את המילים העבריות לצרפתית וללטינית.

עד המאה העשירית היו פונים בשאלות קשות בענייני הלכה לחכמי הישיבות בבבל, **סורא** ו**פומפדיתא**, אך מאמצע המאה העשירית, בגלל סיבות שונות, נעשו נסיונות באירופה לפסוק בענייני הלכה. רבי גרשום "מאור הגולה" – שהיה מגדולי חכמי ההלכה – ביסס את לימוד התלמוד באירופה. קהילות גרמניה, צרפת ואיטליה פנו אליו בשאלות קשות והוא היה שולח להן תשובות שנתקבלו כפסקי דין. כך עברה הסמכות (אוטוריטה) מחכמי בבל לחכמי אירופה.

בשנת 1040 נולד בצרפת אחד מגדולי הפרשנים, **רבי שלמה יצחקי**, שנודע בשם **רש"י**. רש"י למד תורה במשך שנים רבות. כמו **רבי עקיבא**, עזב גם הוא את ביתו ואת אשתו, והלך ללמוד במקומות רחוקים. הוא ייסד ישיבה בעירו, אך לא רצה לקבל משכורת כרב והעדיף להתפרנס מעבודתו כיינן.

רש"י כתב פירושים למקרא ולתלמוד. הוא הסביר את התלמוד בשפה פשוטה וברורה, כך שגם תלמידים מתחילים וגם תלמידים מתקדמים יכלו להשתמש בפירושים שלו. ידועים במיוחד פירושו למקרא. לפעמים הוא היה כותב פירושים בדרך **הפשט** (המובן הטקסטואלי האותנטי של הטקסט במקרא), ולפעמים כתב פירושים בדרך **האגדה** (מדרש אגדה עוסק בעיקר בחלקים הסיפוריים של המקרא, ויש בו גם תפיסות פילוסופיות ומיסטיות). האנשים אהבו מאד את הפירושים של רש"י. אמרו שאפילו תינוקות יכולים להבין את הפירושים שהוא כתב. כשלא ידע משהו, לא התבייש לומר: איני יודע.

רש"י לימד בישיבה בעיר **מגנצא**. התלמידים הטובים ביותר שלו היו חתניו ונכדיו. בנים לא היו לו. היו לו שלוש בנות, ואחת מהן ידעה תלמוד. בזמן שאביה היה חולה, היא היתה קוראת בפניו את השאלות שהגיעו בענייני הלכה, אחר כך היתה כותבת את התשובות ששמעה ממנו. שלוש הבנות נישאו לתלמידי חכמים ונולדו להם ילדים שהיו גדולים בתורה.

מרכז התורה שעבר קודם מבבל לספרד, עבר בימי רש"י לצרפת. רש"י תרם תרומה חשובה ליצירת מרכז רוחני ליהדות אשכנז. שנותיו האחרונות היו בתקופת הרדיפות הגדולות של מסעי הצלב. הוא נפטר בשנת 1105 לספירה ונקבר ב**טרויש**. מקום קבורתו המדויק אינו ידוע כיום.

"Reading Chapters in Jewish History" (Jerusalem: Ministry of Education, 1977), pp. 6-8.

3 Write a composition of **200 words** in **Modern Hebrew** on **one** of the three topics given below [15 marks]

- א האם ציוני הוא רק מי שחי בישראל? הסבירו דעתכם.
- ב בית ספר חד-מיני או בית ספר מעורב, מה עדיף? הסבירו דעתכם.
- ג תרבות הפייסבוק - מה היתרונות ומה החסרונות שלה? הסבירו דעתכם.

4 **Translate** the following **seen** text into **English** and **answer** the questions below [8 marks for translation and 7 marks for the questions]

דמוקרטיה לאליטות בלבד

בתי הספר הדמוקרטיים נראים בעיני אנשים רבים כדרך הנכונה ללימוד ערכים של רציונליות, חשיבה ביקורתית ומוסר, אבל הקמת בתי ספר כאלה ודרך עבודתם מנוגדות לערכים אלה. הרעיון להקים בתי ספר בעלי רעיונות דמוקרטיים הוא חיובי, אבל יש לו מגבלות. הדמוקרטיה מאפשרת לאנשים בעלי דעות שונות לחיות יחד ולהחליט על חייהם. הדמוקרטיה לא עונה על השאלה מהם החיים הטובים ומהם האידאלים הנכונים לכל אדם. האם נכון שהתלמידים והמורים יחליטו ביחד על תוכנית הלימודים של בית הספר? כאשר התלמידים מחליטים מה ילמדו בבית הספר, הם מוותרים לפעמים על העושר התרבותי של האנושות. אולי הם עדיין לא מסוגלים להחליט מה טוב בשבילם. בעיה נוספת היא שבתי הספר האלה הם פרטיים. רק הורים בעלי יכולת כלכלית יכולים לשלוח את ילדיהם ללמוד שם, בגלל שכר הלימוד הגבוה.

“Between the Lines” (Jerusalem: Academion , 2011), p. 57.

- א מהן המילים בטקסט המציינות תמיכה בשיטת החינוך הדמוקרטי, ומהן המילים המציינות התנגדות לשיטה זו?
- ב מהן הטענות נגד בית הספר הדמוקרטי?
- ג מה דעתכם ? הסבירו.

5 Translate the following **seen** passage into **English** and comment as requested below [7 marks for translation, 8 marks for comments]

מגדל היה בראש הר עז מהררי קדם, והיה המגדל ההוא מבצר אמיץ וחזק, וגינה על ראשו טובה מאד, ואיש אין יבוא בו, כי כל מבוא לא נמצא לו. ויעבר המלך רם בכל מדינות מלכותו קול לאמר: אשר יבוא אל המגדל ואל גנו יעלה, ונתתי את שלומית בתי לו לאשה; כי אמר יד אל תהי בו, כי מעוז לי הוא. ושלומית היתה יפת תואר ויפת מראה. ויהי היום והנה נער עובר, שלום בן מלך ענמים, ויפן אל המגדל ויראהו והנה אין שער למגדל, והגינה עליו מלמעלה, וישקף אליו ויבן בכל ההר, וימצא מערה לירכתיים בנקיק סלעים, ותתכס דשא; ויבוא בה ויתהלך בה, והנה היא מבוא המגדל. ויעל למגדל, וימצא שער לו, ויפתח את דלתות השער, ועל פניו כטיט מדבק בפתחו ויפול ארצה. ויעל אל הגינה, וילך בה ויצא, ואת דבר המלך לא ידע.

Rabbi Moshe Chaim Luzzatto, "Migdal oz" (*Proyekt Ben Yehuda*, http://benyehuda.org/ramxal/migdal_oz.html).

Q: What are some of the linguistic (morphology, syntax, lexicon) and thematic features in this text that are characteristic of the period known as *Haskala* in Hebrew and what are their cultural-ideological functions in this text?

END OF PAPER